

Valmistelija: Yksikönjohtaja Ari Nissinen
Ilmastoratkaisut-yksikkö

8.5.2026

SYKE/2026/789

Työ- ja elinkeinoministeriö

Julkinen

Viite: Lausuntopyyntö VN/13157/2023

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi alkuperätakuulain ja kestävyyslain 37 a §:n muuttamisesta sekä alkuperätakuuasetuksen muuttamisesta

Suomen ympäristökeskuksen kirjallinen asiantuntijalausunto

Tämä lausunto on annettu Lausuntopalveluun, vastauksena alla näkyviin kysymyksiin 1–4. Kohdan 1 alussa on esitelty lyhyesti Syke lausunnonantajana. Alla oleva 'Taustaa' ei tule näkyviin Lausuntopalvelussa, vaan se taustoittaa tämän Lausunnon lukijalle lausunnon aihetta. Teksti on otettu Lausuntopalvelussa esitetyistä taustatiedoista, verkkosivulla:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=2ad7771e-1237-440c-81a4-52b2d90511de>

Taustaa

Alkuperätakuu on sähköinen asiakirja, joka toimii näyttönä siitä, että tietty energiaosuus tai -määrä on tuotettu uusiutuvilla energialähteillä, ydinvoimalla, tehokkaalla yhteistuotannolla tai hukkalämmöstä tai -kylmästä. Alkuperätakuu-järjestelmän tarkoituksena on parantaa loppukäyttäjien mahdollisuuksia tehdä valintoja kuluttamansa energian tuotantotavasta luotettavasti.

Alkuperätakuista säädetään alkuperätakuulilla ja alkuperätakuuasetuksella. Alkuperätakuulaisissa säädetään lisäksi sähkön alkuperän ilmoittamisesta. Kyseisiä säädöksiä ehdotetaan muutettavaksi.

Hukkalämmön määritelmää täydennettäisiin tavalla, jonka seurauksena jätteenpolttolaitos voisi saada sekalaisen yhdyskuntajätteen, rakennus- ja purkujätteen ja muun vastaavan sekalaisen jätteen poltosta tuottamalleen lämmölle hukkalämmön alkuperätakuut, jos se huolehtii kyseisen jätteen esilajittelusta ennen polttoa. Muut ehdotetut muutokset koskevat alkuperätakuujärjestelmän yksityiskohtia ja pääosin alkuperätakuujärjestelmä pysyisi ennallaan.

Lakimuutoksilla asetettaisiin kaasun- ja vedynmyyjille velvoite ilmoittaa laskulla uusiutuvan ja vähähiilisen kaasun ja vedyn osuudet myymästään kaasusta ja vedystä. Tämä parantaisi kuluttajien tietoja ostamansa kaasun ja vedyn alkuperästä. Kaasun ja vedyn alkuperätakuut sidottaisiin tietyissä, unionin tietokantaan liittyvissä tilanteissa siihen fyysiseen energiaerään, jolle takuut on myönnetty siten, ettei alkuperätakuilla voisi enää käydä vapaasti kauppaa.

Uusiutuvan energian yhteisöille tulisi asettaa alennetut rekisteröintimaksut ja yksinkertaistetut rekisteröintiprosessit alkuperätakuurekisteriin. Laissa tarkennettaisiin sen energiamäärän laskentaa ja mittaamista, joka oikeuttaa alkuperätakuusiin. Alkuperätakuiden myöntämiselle asetettaisiin 50 kW:n minimilaitoskoko. Lisäksi säädettäisiin alkuperätakuusiin liittyvistä ilmoitusvelvoitteista unionin tietokantaan.

Tavoitteet: Lakimuutoksilla täytäntöön pantaisiin uusiutuvan energian direktiivin muutoksen (ns. RED III) ja kaasumarkkinadirektiivin alkuperätakuista ja kaasun alkuperän ilmoittamista koskevat säännökset. Lisäksi tehtäisiin lakimuutoksia, jotka johtuvat alkuperätakuista annetun standardin muutoksista. Muutoksilla täytäntöön pantaisiin myös hukkalämmön määritelmää koskeva hallituksen puoliväliriihen 2025 kirjaus.

1. Palaute alkuperätakuulakiin ehdotetuista muutoksista?

Suomen ympäristökeskus (Syke) kiittää mahdollisuudesta lausua Työ- ja elinkeinoministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkuperätakuulain ja kestävyyslain 37 a §:n muuttamisesta sekä alkuperätakuuasetuksen muuttamisesta. Keskitymme lausunnossamme ilmasto-, ympäristö-, ja muihin kestävyysnäkökulmiin.

Alkuperätakuujärjestelmän tarkoituksena on parantaa loppukäyttäjien mahdollisuuksia tehdä luotettavia valintoja kuluttamansa energian tuotantovasta, ja se onkin yksi tärkeä ohjauskeino vähähiilisen ja kestävänsä energian edistämässä.

Sähkön osalta keskeisimmät muutokset liittyvät alkuperätakuiden myöntämisedellytyksiin, mittausvaatimukseen sekä alkuperän ilmoittamiseen. Suomen ympäristökeskus pitää nettotuotantoon siirtymistä periaatteellisesti perusteltuna, mutta toteaa, että omakäytön laajempi huomiointi vähentää myönnettävien alkuperätakuiden määrää ja voi siten vaikuttaa uusiutuvan sähkön alkuperätakuumarkkinoiden tarjontaan ja hintatasoon, minkä vaikutuksia olisi perusteltua seurata.

Syke toteaa, että mittaus- ja todentamisvaatimusten kiristyminen parantaa järjestelmän luotettavuutta, mutta pienemmille toimijoille tämä muodostuu suhteellisesti isommaksi kustannukseksi.

Sähkön alkuperän ilmoittamista koskeva muutos, jossa jäännösjakaumasta tulee ainoa sallittu tietolähde alkuperätakuilla varmuuden ulkopuoliselle sähkölle, parantaa vertailtavuutta mutta voi joissakin tilanteissa heikentää loppukäyttäjille välittyvän tiedon tarkkuutta.

50 kW:n vähimmäiskapasiteettiraja on nykytilanteessa vaikutuksiltaan rajallinen, mutta sulkee alkuperätakuujärjestelmän ulkopuolelle pienimuotoisen tuotannon, minkä vuoksi se voi pitkällä aikavälillä heikentää hajautetun sähköntuotannon ja erityisesti energiayhteisöjen mahdollisuuksia hyödyntää alkuperätakuumarkkinoita.

Ehdotuksessa todetaan, että kaasun ja vedyn myyjän tulisi ilmoittaa kasvihuonekaasupäästöistä vain hiilidioksidipäästöt. Näiden päästöjen merkitys voi kuitenkin joissain tilanteissa olla huomattava. Syke pitääkin siksi asiakkaan tiedonsaannin kannalta ongelmallisena sitä, ettei vedyn ja kaasun osalta edellytetä muiden kasvihuonekaasupäästöjen kuin hiilidioksidin ilmoittamista. Tämä vähintäänkin edellyttäisi perusteluja.

Ehdotetusta hukkalämmön määritelmän muutoksesta Syke toteaa, että se lisää kannusteita hyödyntää materiaalia energiana materiaalina hyödyntämisen sijaan. Jätteenpolttolaitokselle hukkalämpö on yksikköhinnaltaan arvokkaampi energiatuote kuin tavallinen energia. Määritelmä aiheuttaa riskin, että hintaero jätteenpolton eduksi kasvaisi suhteessa kierrätystoimiin. Tämä siitä huolimatta, että hukkalämmön alkuperätakuu pitää sisällään edellytyksen, jonka mukaan laitos esilajittelee jätteen ja

palauttaa merkityksellisen määrän kierrätyskelpoista materiaalia (sekajätteistä, rakennus- ja purkujätteistä ja muusta vastaavasta jätteestä) materiaalikiertoon.

Esilajittelun edellyttäminen onkin erittäin tarpeellinen lisäys, mikäli hukkalämpö halutaan laajentaa jätteenpolttolaitoksiin. Syken näkökanta on, että tarvittaisiin tarkempi määritelmä sille, mitä tarkoitetaan *merkityksellisellä määrällä* kierrätyskelpoista materiaalia, jotta varmistetaan, ettei kierrätyskelpoista jätettä päädy aiheettomasti polttoon.

Lisäksi Syke tuo esille tarpeen eritellä, mitä jätejakeita erottelu koskee, mikä olisi erottelulta edellytettävä saanto-%, ja miten esilajittelun toteutumista valvottaisiin. Voisi olla tarkoituksenmukaista, että polttolaitoksilta edellytettäisiin jatkossa sekajätteen keskimääräisen energiasisällön määrittämistä. Tämä tukisi suunnitelmia tulevaisuuden lakimuutoksissa edellyttää toimijoilta yhdyskuntien sekajätteiden koostumuksen määrittämistä.

Tämän lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet yksikönjohtaja Ari Nissinen, kehittämispäällikkö Katriina Alhola, tutkimusprofessori Maria Kopsakangas-Savolainen, erikoistutkija Johanna Niemistö, ryhmäpäällikkö Tuuli Myllymaa ja johtava tutkija Laura Sokka.

2. Palaute alkuperätakuuasetukseen ehdotetuista muutoksista?

Sähkön osalta asetustason muutokset keskittyvät teknisiin täsmennyksiin mittauksessa ja alkuperätakuiden tietosisällössä.

Syke katsoo, että standardiin perustuva tekninen harmonisointi on sinänsä perusteltua. Vaatimusten lisääntyessä on tärkeää varmistaa, että tekniset vaatimukset pysyvät selkeinä ja kustannustehokkaina, jotta ne eivät tarpeettomasti heikennä markkinoiden toimivuutta tai estä uusien toimijoiden pääsyä järjestelmään.

3. Onko vaikutusarviossa (luku 4.2) puutteita taikka täydennystarpeita (vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu)?

Syke katsoo, että vaikutusarviota olisi tarpeen laajentaa siten, että siinä tarkastellaan perusteellisemmin nettotuotantoon siirtymisen ja tiukentuneiden mittaus- ja todentamisvaatimusten yhteisvaikutuksia alkuperätakuumarkkinoihin, arvioidaan 50 kW:n kapasiteettirajan vaikutuksia myös pidemmällä aikavälillä sekä tarkastellaan sähkön alkuperän ilmoittamista koskevan muutoksen vaikutuksia loppukäyttäjille välittyvän tiedon laatuun.

Lisäksi voidaan todeta, että sääntely kohdistuu ensisijaisesti tuotannon todentamiseen eikä huomioi samassa määrin varastointi- ja joustoratkaisujen, kuten akkujen, roolia energiajärjestelmässä, minkä vuoksi näiden ratkaisujen asemaa ja huomioimista olisi perusteltua tarkastella jatkovalmistelussa.

4. Esitykseen sisältyy kaasumarkkinadirektiivin vaatimuksesta kaasun ja vedyn myyjien velvollisuus ilmoittaa tietoja hiilidioksidipäästöistä. Tulisiko ilmoitusvelvollisuudesta säätää tarkemmin tai toisella tavalla?

Ehdotuksessa todetaan, että kaasun ja vedyn myyjän tulisi ilmoittaa kasvihuonekaasupäästöistä vain hiilidioksidipäästöt. Muiden kasvihuonekaasupäästöjen merkitys voi kuitenkin joissain tilanteissa olla huomattava.

Syke pitääkin siksi asiakkaan tiedonsaannin kannalta ongelmallisena sitä, ettei vedyn ja kaasun osalta edellytetä muiden kasvihuonekaasupäästöjen kuin hiilidioksidin ilmoittamista. Tämä vähintäänkin edellyttäisi perusteluja.

Lausunnon ovat sähköisesti allekirjoittaneet pääjohtaja Leif Schulman ja yksikönjohtaja Ari Nissinen.

Jakelu Ei jakelua (lausunto annetaan lausuntopalvelu.fi -palvelussa)
Kopio kirjaamo@syke.fi

Asiakirja: SYKE/2026/789-2 Syken lausunto hallituksen esityksestä alkuperätakuulain kestävyyslain ja alkuperätakuuasetuksen muuttamisesta

Seuraavat henkilöt (organisaationimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä) ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti. / Följande personer (i bokstavsordning efter organisationens namn) har undertecknat detta dokument elektroniskt. / This document has been electronically signed by the following persons (in alphabetical order according to their organization's name):

Leif Schulman, Suomen ympäristökeskus
Ari Nissinen, Suomen ympäristökeskus, ilmastoratkaisut

